

VW

Asiantuntijalautakunta (uskonnonvapauslain 23 §)
Opetusministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

8.4.2009

Patentti- ja rekisterihallitus

Viite: Patentti- ja rekisterihallituksen kirje 4.2.2009

Asia: lausunto Pastafarinen kirkko -nimisen uskonnollisen yhdyskunnan tarkoituksesta ja toimintamuodoista

Pyydettyinä lausuntonaan Pastafarinen kirkko -nimisen uskonnollisen yhdyskunnan tarkoituksesta ja toimintamuodoista asiantuntijalautakunta toteaa seuraavaa.

Lausuntopyyntö koskee uuden uskonnollisen yhdyskunnan perustamisilmoitusta. Asiantuntijalautakunta on käsitellyt lausuntopyyntöä kokouksessaan 8.4.2009.

Uskonnonvapauslain (453/2003) 23 §:n mukaan lautakunnan tehtävänä on antaa Patentti- ja rekisterihallitukselle lausunto siitä, ovatko uskonnollisen yhdyskunnan tarkoitus ja toimintamuodot uskonnonvapauslain 7 §:n mukaisia.

Uskonnonvapauslain 7 §:n 1 momentin mukaan rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tarkoituksena on järjestää ja tukea uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen kuuluvaa yksilöllistä, yhteisöllistä ja julkista toimintaa, joka pohjautuu uskontunnustukseen, pyhinä pidettyihin kirjoituksiin tai muihin yksilöityihin pyhinä pidettyihin vakiintuneisiin toiminnan perusteisiin. Uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen kuuluvalla toiminnalla tarkoitetaan uskonnonvapauslain 7 §:ssä lain esitöiden mukaan rituaalisessa muodossa, esimerkiksi jumalanpalveluksissa ja muissa uskonnollisissa menoissa tapahtuvaa toimintaa (HE 170/2002 vp).

Perustamisilmoitus liittyy pääasiassa Internetin välityksellä levinneeseen ilmiöön, joka tunnetaan nimellä pastafarismi tai lentävän spagettihirviön kirkko (The Church of the Flying Spaghetti Monster). Ilmiön synty liittyy keskusteluun ns. älykkään suunnittelun teorian sisällyttämisestä evoluutioteorian rinnalle koulujen luonnontieteiden opetukseen Kansain osavaltiossa Yhdysvalloissa. Bobby Henderson lähetti tammikuussa 2005 Kansain opetusviranomaisille avoimen kirjeen, jossa hän ilmoitti uskovansa spagettia ja lihapullia muistuttavaan yliluonnolliseen luojaan ja vaati "pastafaristisen luomisteorian" opettamista luonnontieteen opetuksessa tasapuolisesti kolmantena vaihtoehtona evoluutioteorian ja älykkään suunnittelun teorian ohella. Kirje sai laajaa huomiota Internetin välityksellä ja myöhemmin myös perinteisissä tiedotusvälineissä. Vuonna 2006 julkaistiin Bobby Hendersonin kirjoittama The Gospel of the Flying Spaghetti Monster, jossa määritellään pastafarismien oppi ja tunnustus.

Yhdyskuntajärjestyksessä kirkon oppia ja toimintamuotoja on kuvattu sen 2 luvussa ja pyhien toimitusten osalta lisäksi 6 luvussa. Asiantuntijalautakunta pitää näiden kuvausten ja ilmiön syntyhistorian perusteella ilmeisenä, ettei pastafarismissa ole aidosti kyse uskonnosta uskonnonvapauslain 7 §:ssä tarkoitettussa mielessä, vaan tarkoituksena on parodioida perinteisiä uskontoja ja älykkään suunnittelun teorian puolesta esitettyjä argumentteja. Tähän liittyen asiantuntijalautakunta katsoo, etteivät yhdyskuntajärjestyksessä mainitut pyhät kirjoitukset ja uskontunnustus ole uskonnonvapauslain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdyskunnassa pyhinä pidettyjä. Toiminnan perusteita, jotka ovat syntyneet vasta vuodesta 2005 alkaen, ei myöskään voida pitää säännöksessä tarkoitettulla tavalla vakiintuneina.

Vastaavasti asiantuntijalautakunta katsoo, etteivät yhdyskuntajärjestyksessä kuvatut toimintamuodot ole uskonnonvapauslain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen kuuluvaa toimintaa, kun otetaan huomioon yhdyskuntajärjestyksessä esitettyjen kuvausten ilmeisen parodinen luonne.

Asiantuntijalautakunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että yhdyskuntajärjestyksen 15 §:ssä on määräyksiä siitä, kenellä yhdyskunnassa on vihkimisoikeus. Asiantuntijalautakunta toteaa, että oikeuden vihkii avioliittoon rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa myöntää maistraatti siten kuin vihkimisoikeudesta annetussa laissa (571/2008) säädetään.

Uskonnonvapauslain 7 § 2 momentin mukaan yhdyskunnan tulee toteuttaa tarkoitustaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Yhdyskuntajärjestykseen sisältyvän toimintamuotojen kuvauksen parodinen luonne huomioon ottaen asiantuntijalautakunta ei pidä mahdollisena arvioida yhdyskunnan toimintaa tämän säännöksen kannalta.

Pykälän 3 momentin mukaan yhdyskunnan tarkoituksena ei ole taloudellisen voiton tavoittelu tai muuten pääasiassa taloudellisen toiminnan järjestäminen. Yhdyskunta ei voi järjestää toimintaa, jota varten ei voida perustaa yhdistyslain (503/1989) mukaista yhdistystä tai jota varten yhdistys voidaan perustaa vain luvanvaraisesti. Asiantuntijalautakunnan arvion mukaan yhdyskuntajärjestyksestä ei ilmene mitään sellaista, jonka perusteella yhdyskunnan toimintaa olisi pidettävä pääasiassa taloudellisena.

Johtopäätös

Asiantuntijalautakunta katsoo, etteivät yhdyskuntajärjestyksessä kuvatut yhdyskunnan toiminnan perusteet ole uskonnonvapauslain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdyskunnassa pyhinä pidettyjä ja vakiintuneita eikä yhdyskuntajärjestyksessä kuvattuja toimintamuotoja ole pidettävä uskonnonvapauslain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen kuuluvana toimintana.

puheenjohtaja

Eila Helander

sihteeri

Joni Hiitola

Lausunto on käsitelty asiantuntijalautakunnan kokouksessa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet lautakunnan puheenjohtaja, professori Eila Helander ja jäsenet, professori Mikael Hidén ja professori Henrik Meinander.